

EIROPAS ATZINĪBAS ZĪME, KO PIEŠKIR INOVATĪVIEM VALODU MĀCĪŠANAS UN APGUVES PROJEKTIEM

Eiropas prioritātes Eiropas valodu zīmes piešķiršanā 2018.– 2020. gadā

Eiropas prioritātes Eiropas valodu zīmes piešķiršanā 2018.–2020. gadā balstās uz 2017. gada maijā pieņemto Komisijas paziņojumu "Skolu attīstība un izcila mācīšana — lielisks pamats dzīvei"¹ un 2017. gada septembrī pieņemto Komisijas paziņojumu "Izaugsmes un kohēzijas veicināšana ES pierobežas reģionos"². Tajās arī atspoguļojas kopš 2016. gada jūnija nepārtraukti pārskatītās Eiropas pamatnostādnes par pamatprasmēm mūžizglītībā³.

Paziņojumā par skolu attīstību un izcilību mācīšanā Komisija norāda uz trim jomām, kurās jārikojas un kurās Eiropas līmeņa atbalsts var palīdzēt risināt būtiskas problēmas: labākas un iekļaujošākas skolas, atbalsts skolotājiem un skolu vadībai, lai panāktu izcilu mācīšanu un mācīšanos, skolu izglītības sistēmu pārvaldības uzlabošana.

Paziņojumā par pierobežas reģioniem ir aicinājums rīkoties, lai sekmētu mobilitāti pāri robežām un valodu apguvi, lai veicinātu pierobežas reģionu konkurētspēju un kohēziju. Dalībvalstis, reģioni un pašvaldības tiek aicinātas izmantot mūžizglītības iespējas, lai pastiprinātu centienus veicināt divvalodību pierobežas reģionos.

Eiropas pamatnostādnēs par pamatprasmēm ir aprakstītas prasmes, kas nepieciešamas visiem cilvēkiem, lai viņi spētu gūt personisku gandarījumu un attīstīties, aktīvi piedalītos pilsoniskajā dzīvē, būtu sociāli iekļauti un nodarbināti, kā arī lai apgūtu un lietotu svešvalodas.

1. Labāku un iekļaujošāku skolu attīstīšana un atbalsts skolotājiem un skolu vadībai, lai pieņemtu dažādību

Eiropā palielinās to skolēnu skaits, kuru dzimtā valoda atšķiras no mācību valodas⁴. Pierādījumi liecina, ka ir svarīgi jaunajiem skolēniem ļaut mācīties viņu dzimtajā valodā, lai viņiem būtu labs izglītības sākums⁵. Patiesībā vienā valodā apgūtās prasmes ir nododamas citā, ja vien ar abām valodām ir pietiekams kontakts un pietiekami liela motivācija mācīties⁶.

Skolas, kas pieņem valodu un kultūru daudzveidību un atbalsta integrāciju, pozitīvi ietekmē visu bērnu apguves spēju. Skolas, kurās cittautību bērni ātrāk tiek integrēti vietējās klasēs, caur mācīšanu un apguvi piedāvās lielākas iespējas veidot kultūras izpratni un atzīt dažādības vērtību. Turklāt daudzvalodu pieeja klasēs jau no agra vecuma var uzlabot visu bērnu spēju mācīties neatkarīgi no viņu izcelsmes.

¹ Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam, Padomei, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai, COM(2017) 248 final, 30.5.2017.

² Komisijas Paziņojums Padomei un Eiropas Parlamentam COM(2017) 534 final, 20.9.2017.

³ Pārskatītās pamatnostādnes par pamatprasmēm ir paredzēts pieņemt 2017. gada pēdējā ceturksnī.

⁴ Eiropas Komisijas 2016. gada izglītības un apmācības pārskats.

⁵ Sk. UNESCO (2008) "Mother tongue matters: Local language as a key to effective learning", Parīze.

Eiropas Padomes Parlamentārā asambleja "The place of mother tongue in school education", Dok. Nr. 10837, 2006. g. ziņojums

⁶ Cummins, J. (1981), "The role of primary language development in promoting educational success for language minority students". California State Department of Education (ed.), *Schooling and Language Minority Students. A Theoretical Framework*, Los Angeles, California State Department of Education.

Nesenā Komisijas pētījumā⁷ tika konstatēts, ka skolēni nāk no visas pasaules un runā visdažādākajās valodās. Turpretim skolotāji lielākajā daļā Eiropas valstu lielā mērā veido viendabīgu grupu, un viņiem bieži trūkst pieredzes strādāt dažādās mācību vidēs. Valodas ir tikai viens no dažādības aspektiem; tomēr tās ir ļoti svarīgas, jo apguve ir dziļi lingvistisks process. Jebkura apguve ir apdraudēta, ja apgūvējs pilnībā nesaprot klasē lietoto valodu.

Šajā sakarā skolotāju izglītībai ir liela nozīme: jāpilnveido stratēģijas, kā skolotājus sagatavot daudzvalodīgām skolēnu grupām. Izglītības sistēmās skolotājiem jādod iespēja izstrādāt atbilstīgas mācīšanas un apguves stratēģijas, it īpaši attiecībā uz svešvalodām, kā arī iespēja veidot izpratni par kultūras atšķirībām un kritiski pārdomāt savus uzskatus.

2. Likvidējot valodu šķēršļus, radīt dinamiskāku dzīvi pierobežas reģionos

Pierobežas reģioni ir vietas, kur Eiropas integrācijas procesa pozitīvajām sekām vajadzētu būt jūtāmām visvairāk, jo pārrobežu studijas, mācības, darbs, aprūpe un uzņēmējdarbība ir ikdienas dzīves sastāvdaļas, kam vajadzētu būt iespējamām neatkarīgi no tā, vai pastāv administratīva valsts robeža. Tomēr pierobežas reģionos parasti ir sliktāka ekonomiskā situācija nekā citos dalībvalsts reģionos.

Paziņojumā par pierobežas reģioniem valodas ir izceltas kā viens no lielākajiem pārrobežu mobilitātes, tirdzniecības un izaugsmes šķēršļiem. Tāpēc tiek veicināti projekti, kas sekmē svešvalodu apguvi un divvalodību. Komisijas īstenotajā stratēģijā ikvienam iedzīvotājam piedāvāt iespēju no agras bērnības apgūt divas svešvalodas viena no šīm valodām var vislabākajā gadījumā būt kaimiņvalsts valoda. Ja ir pārvarēti valodas šķēršļi, var labāk izskatīt pierobežas reģionu piedāvātās pārrobežas darba iespējas, sekmējot izaugsmi un labklājību. Valodu apgūvējiem, skolotājiem un vecākiem tas var būt motivējošs faktors valodu prasmes uzlabošanai un valodu mācīšanā un apgūvē var ienest jaunu dinamiku.

Iedvesmas avots var būt labas prakses paraugi tam, kā reģionu līmenī tiek veicināta divvalodība pierobežas reģionos, iesaistot visus izglītības sektorus — no agrīnās pirmsskolas izglītības un aprūpes līdz augstākajai izglītībai, ieskaitot profesionālo izglītību un apmācību un arodpraksi.

Valodu apguves projektos, kurus ierosina Eiropas valodu zīmes piešķiršanai, jāapsver, kā varētu risināt iepriekš izklāstītās problēmas un kā ar jaunām iniciatīvām, novatoriskām mācību metodēm un jaunu tehnoloģiju var jauniešiem uzlabot svešvalodu apguvi, veidot labākas un iekļaujošākas skolas vai motivēt pierobežas reģionu iedzīvotājus apgūt viņu kaimiņu valodu. Ieguldījumi varētu ietvert plašu partneru loku — no skolām, arī profesionālās izglītības un apmācības, līdz reģionu un vietējām varasiestādēm un pašvaldībām, pilsoniskajai sabiedrībai, plašsaziņas līdzekļiem, sabiedriskajiem centriem un muzejiem.

⁷ Eiropas Komisija (2017), "Preparing teachers for diversity: the role of initial teacher education", sk. šeit: https://ec.europa.eu/education/news/20170510-diversity-teaching-report_en